నా[illegible] వెళ్ళాను.

ఓ ఉదయం ఒకసారి వచ్చి పో అమ్మా అంగాని చూడాలి వెళ్ళాను. మాధవిని స్పెషల్ వార్డులో ఉంచారు.

జనరల్ వార్డులోంచి మాధవి ఉన్న గది వైపు వెళ్ళుతుంటే వెనక నుంచి సిస్టర్ పిలిచింది.

"ఆ పేషెంట్ మిమ్మల్ని పిలుస్తోంది" అని అంది.

"ఎవరు?" అని అడిగాను.

"పదో నంబరు బెడ్. అదుగో—ఆమే!" అని కిటికీకి దగ్గరగా ఉన్న మంచం వైపు చూపించింది. మంచం మీద దిండ్లు ఆనుకుని కూర్చున్నామె నన్ను రమ్మని చెయ్యి ఊపి పిలుస్తోంది.

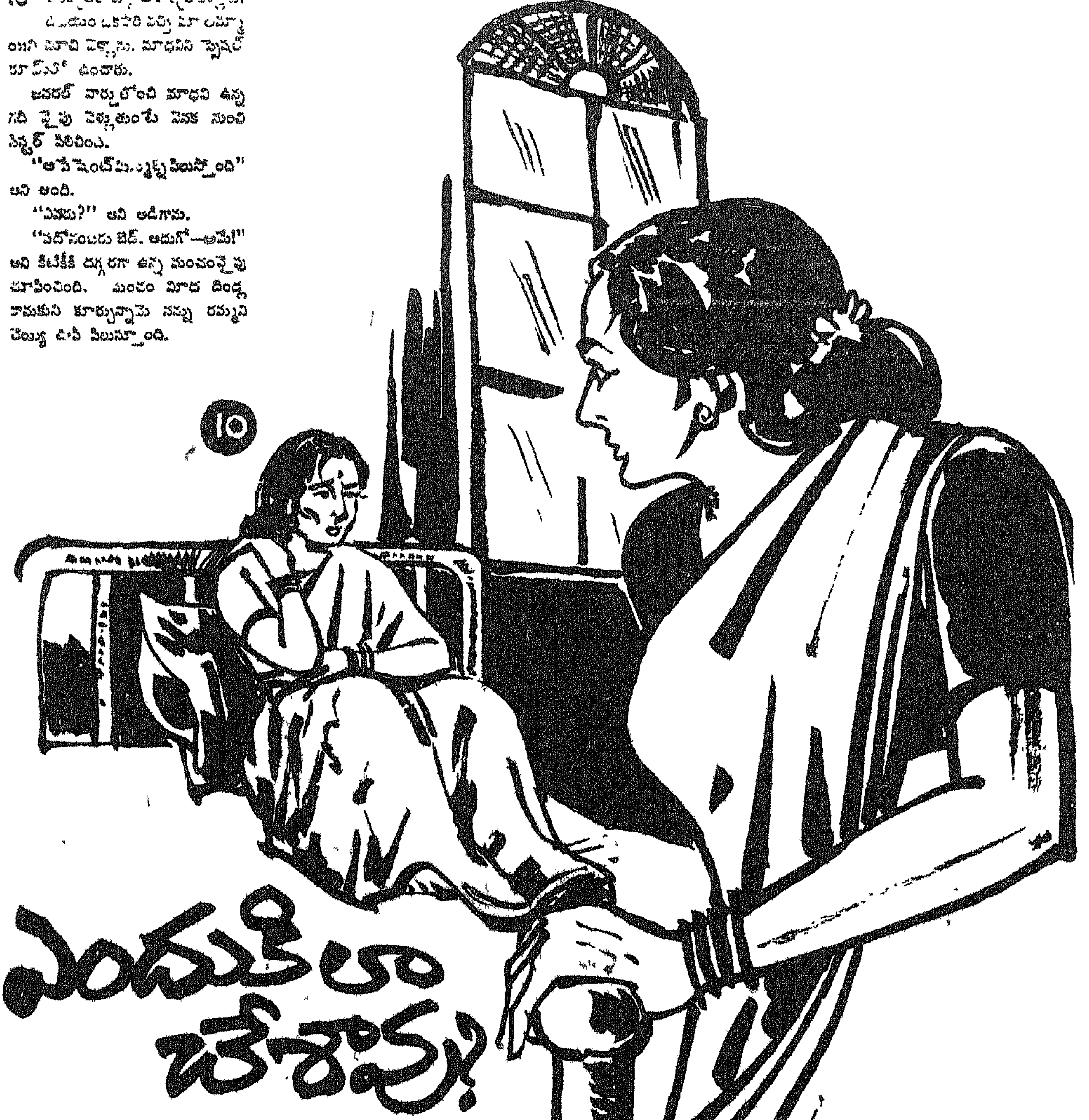

ఎందుకిలా చేశావు!

ఈ ఊళ్ళో, ఈ ఆస్పత్రిలో నన్నిలా పనుపుగా చెయ్యి ఊపి పిలిచేవా ళ్ళెవరా అని సందేహిస్తూనే నేనామె మంచం దగ్గరికి వెళ్ళాను.

ఆమె బాగా చిక్కి శల్యమయి ఉంది. వెంట్రుకలు రాలుకుని పోయి ఉన్నాయి. జుట్టు సగానికి పైగా తెల్లబడిపోయి ఉంది. ఆమె కళ్ళు లోతుకు పోయాయి. అయితే, ఆ కళ్ళమాత్రం చాలా పెద్దవిగా, గుండ్రంగా ఉన్నాయి. ఆ కళ్ళలో ఏదో మెరుపు ఉంది. అవి దుమ్ము కొట్టుకుపోయిన అద్దం పెంకుల్లాగా ఉన్నాయి. దీపం ప్రమిదల క్రింద పేరుకుపోయిన నల్లటి మసిలాగా ఆ కళ్ళ కింద చర్మం నల్లబడి పోయి ఉంది.

ఆమె నన్ను చూసి స్నేహపూర్వకంగా నవ్వింది. ఆ నవ్వులో ఏదో 'స్పార్క్' ఉంది. జీవితమంటే ఒక విధమైన

> అనుభవసారం
>
> బహుగ్రంథ పఠనంకన్న పరిశీలన,
> పలువురి పరిచయాలకన్న అనుభవం—
> మనిషికి ఎక్కువగా జ్ఞానాన్ని కలగ
> జేస్తాయి.
>
> —ఎ. బి. ఆల్కాట్

నిర్లక్ష్యం, ధీమా కూడా ఆ నవ్వులో ఉన్నాయి.

ఆమె వాసనపోయి రేకులు రాలిపోయి, కళావిహీనంగా ఉన్న పువ్వులాగా ఉంది. ఆమె వయస్సులో ఒకప్పుడు మంచి అందగత్తె అయి ఉంటుందని ఆమెను చూడగానే అనిపిస్తుంది. ఆమె కట్టుకున్న చీర మాసిపోయి ఉంది. చిరుగులు పడి ఉంది.

ఆమె, "బాగున్నావా, కమలా?" అని అంది.

అది నా పేరే! కాబట్టి, ఎవర్నో అనుకుని ఆమె నన్ను పలకరించలేదన్న మాట! నన్ను పేరు పెట్టి అంత చనువుగా పిలుస్తుందంటే నన్ను బాగా ఎరిగిన వ్యక్తే అయి ఉండాలి. కాని, నాకు మాత్రం ఆమె ఎవరో, ఏమిటో గుర్తుకు రావటం లేదు. మొత్తానికి ఎక్కడో చూసినట్లే ఉంది.

"నన్ను గుర్తు పట్టలేదా, కమలా? నేను — సావిత్రిని" అని అంది.

సావిత్రా! ఎవరీ సావిత్రి అని నేను మళ్ళీ ఆలోచనలో పడ్డాను.

ఆమే మళ్ళీ అంది: "రాజమండ్రి కాలేజీలో ఇంటర్‌లో మనం కలిసి చదువుకున్నాం. మరిచిపోయావా? ఆఖరిసారి మనం కలుసుకున్నది కూడా మరిచిపోయావా? మరిచిపోయి ఉంటావులే! ఇప్పుడా, అప్పుడా—ఇరవై సంవత్సరాల క్రితం విజయవాడ స్టేషన్లో కలుసుకున్నాం ... గుర్తుకు రాలేదా?"

కాలేజీలో కలిసి చదువుకున్నామంటేనే గుర్తుకు వచ్చింది.

"ఓ! నీవా, సావిత్రీ! ఏమిటిలా అయిపోయావు?" అని అన్నాను.

"అవును. ఆ రోజు స్టేషన్లో కలిసినప్పుడు ఒక మహాతల్లి మీవార్ని శనిలాగా పట్టిందనీ, నీ కాపురంలో చిచ్చుపెట్టిందనీ అన్నావు. ఆ శనిదేవత పీడ విరగడయి పోయిందా?" అని అంది నవ్వుతూ.

నాకు నోట మాట రాలేదు. అయోమయంగా ఆమె వంక చూస్తూండి పోయాను.

"ఏమిటి అలా చూస్తున్నావు? అప్పుడే మరిచిపోయావా? ఎందుకంత ఆశ్చర్యపోతున్నట్లు చూస్తున్నావు?" అని అంది.

నేను ఆశ్చర్యపోతున్న దెందుకంటే, ఈ వేళ ప్రొద్దుట మా అమ్మాయి మాధవి కూడా సరిగ్గా ఈ మాటలే— 'అది ఆయన్ని శనిలాగా పట్టింది, నా కాపురంలో చిచ్చుపెట్టింది' — అంటూ నన్ను కౌగిలించుకుని గుండె అవిసిపోయేటట్లు ఏడిచింది. మాధవిని చూస్తూంటే నా కడుపు తరుక్కుపోయింది. పెళ్ళయి ఆరు నెలలు కూడా కాలేదు. అప్పుడే దాని బ్రతుకు నరకమయిపోయింది. సంసారం దుర్భరమయిపోయింది. దాని భర్త పైకి కనిపిస్తున్నంత మంచివాడు కాడట. స్త్రీలోలుడట. సర్వ వ్యసనాలకూ బానిసట. ఎవతో మిస్ సిన్హా అట. అతను పనిచేస్తున్న కంపెనీ డైరెక్టరు కూతురట. దానికి పెళ్ళీ పెటాకులూ లేవట. ఇతణ్ణి వలలో వేసుకుందిట. దాని మోజులో పడి తనని నిర్లక్ష్యం చేస్తున్నాడట. నిన్న రాత్రి అమ్మాయి క్లబ్బు కెళ్ళిన సమయంలో దాన్ని నేరుగా ఇంటికే తీసుకొచ్చాడట. ఇద్దరూ తాగి తందనా లాడారట. అమ్మాయి ఇంటి కొచ్చేసరికి ఇద్దరూ చిత్తుగా తాగి ఒంటిమీద స్పృహలేకుండా మంచం మీద పడిఉన్నారట. ఇదేమిటని అడిగితే, నా ఇష్టం, నా ఇష్టం మెచ్చిన వాళ్ళతో తిరుగుతాను, నీ వెవ్వరవు అడగటానికి, నీ కిష్టమయితే ఉండు, లేకపోతే మీ వాళ్ళ దగ్గరికి పొమ్మని అరిచాడట.

అది జీవితం మీద విరక్తి పుట్టి ఆత్మహత్య చేసుకొనటానికి నిద్ర మాత్రలు మింగిందట. వెంటనే కనుక్కొని ఆసుపత్రిలో చేరిపించి మాకు టెలిగ్రామ్ ఇచ్చారు. సమయానికి మా వారు కూడా ఊళ్ళో లేరు. కంపెనీ పని మీద మద్రాసు వెళ్ళారు. నే నొక్కదాన్నే రాత్రికి రాత్రి రైల్లోపడి ఇక్కడికి వచ్చాను.

అమ్మాయి ప్రొద్దుట నన్ను చూచి కుళ్ళి కుళ్ళి ఏడుస్తూ ఈ విషయాలన్నీ చెప్పింది. చెప్పి, "అది ఆయన్ని శనిలాగా పట్టుకుంది, నా కాపురంలో చిచ్చుపెట్టింది" అని నా భుజం మీద తల పెట్టుకుని మళ్ళీ బావురుమంది.

సరిగ్గా ఈ మాటల్నే నా గురించి తనతో అన్నానని ఈ సావిత్రి అంటున్నది. అదెన్నీ, ఎప్పుడు? ఇరవై సంవత్సరాల క్రితం విజయవాడ రైల్వే స్టేషన్లో తనతో అన్నానట!

నిజంగానే అన్నానా? ఎందు కనవలసి వచ్చింది? నిజానికి మా వారు స్త్రీలోలురు కాదు. ఈ ఇరవై సంవత్సరాల మా వైవాహిక జీవితంలో అందుకు దాఖలాలు ఏమీ లేవు. అసలు ఆయన పరాయి స్త్రీని కన్నెత్తి కూడా చూడరు. ఆయన్ని ఎవరూ శనిలాగా పట్టలేరు. ఎవరూ నా కాపురంలో చిచ్చుపెట్టలేరు. ఈ ఇరవై ఏళ్ల మా కాపురం కమ్మటి కలలాగా, దేవుడిచ్చిన వరంలాగా, వెయ్యి నోముల ఫలంగా జరిగిపోయింది. నిజానికి ఆయన ఏనాడూ ఏ సందర్భంలోనూ నన్ను నిర్లక్ష్యపరచలేదు. పైగా, నన్నొక సౌందర్య దేవతలాగా ఆరాధించారు. ఇన్నేళ్ళు గడిచిపోయినా, నా కిన్నేళ్ళు వచ్చినా, ఆయన ఆరాధన ఈ నాటికీ తగ్గిపోలేదు. నన్ను ఆయన ప్రాణంలోని ప్రాణంగా చూచుకుంటున్నారు.

అలాంటిది, ఇరవై ఏళ్ల క్రితం విజయవాడ రైల్వే స్టేషన్లో — ఎవత్తో ఆయన్ని శనిలాగా పట్టుకుందని, నా ప్రేమ సామ్రాజ్యం మీదకు దండెత్తి వచ్చిందని, నా కాపురంలో చిచ్చుపెట్టిందని — ఈమెతో చెప్పుకుని వాపోయానా? ఆశ్చర్యం గాక ఇంకేమిటి?

ఈ సావిత్రి నా క్లాస్‌మేటే! అంత వరకు సందేహం లేదు. విజయవాడో, తెనాలో సరిగ్గా గుర్తురాలేదుకాని, మొత్తానికి ఏదో స్టేషను వెయిటింగ్ రూంలో ఈ సావిత్రి కనిపించటం, మేం కలిసి మాట్లాడటం కూడా నిజమే! కాని, అప్పుడు నే నలా అన్నానా, (మాధవి సరిగ్గా ఈమె అన్న మాటల్నే తు చ తప్పకుండా ఉదయం నాతో ఎలా అన్నది?) అన లెందు కనవలసివచ్చింది?

ఎ. ఝాన్సీ

అవును, అప్పు డసలేం జరిగింది ... గుర్తుకు వస్తూంది...

* * *

అవును, అప్పుడు కూడా సావిత్రి ఇప్పటిలాగే నన్ను చెయ్యి ఊపి పిలిచింది. మొదటి తరగతి వెయిటింగ్ రూమ్ గుమ్మం ముందు నిలబడి ఉంది. నే నప్పుడే రైలు దిగి ఒక్కదాన్నే వస్తున్నాను.

నన్నెవరా పిలుస్తూం దనుకుంటూ వెయిటింగ్ రూమ్ వైపు నడిచాను.

నల్లరంగు మీద తెల్లటి పూలూ, లతలూ కుట్టి ఉన్న కాశ్మీర్ 'షాల్' భుజాల మీద కప్పుకుని ఉంది. మనిషి కొద్దిగా లావెక్కింది. పొందాగా, పూలరథం లాగా ఉంది. విరగ్గాచిన మల్లె పందిరి లాగా ఉన్నది. పచ్చటి నుదురు మీద పెద్ద బొట్టు బంగారు పళ్ళెంలో వెలిగించిన హారతిలాగా ఉంది. ట్యూబ్ లైట్ల కాంతిలో ఆమె చెవులకున్న రవ్వల దుద్దులు ధగధగలాడుతున్నాయి.

"నన్ను గుర్తుపట్టలేదా, కమలా?" అంటూ సరిగ్గా ఇప్పటిలాగే నవ్వింది. అయితే, ఇప్పటి నవ్వులాగా ఆ నవ్వు వెలావెలా పోలేదు. చిన్న పెట్టె మూత తెరవగానే లోపల నల్లటి ముఖమల్ గుడ్డమీదున్న వజ్రాలు ధగధగలాడి నట్లుంది దా నవ్వు!

"నీవా, సావిత్రీ?" అన్నాను ఆశ్చర్యంగా.

"రా, కమలా, లోపల కూర్చుని మాట్లాడుకుందాం" అని అంది.

కాసేపు కాలేజీ సంగతులూ, మా ఫ్రెండ్స్ సంగతులూ మాట్లాడుకున్నాం. తరవాత స్వంత విషయాల్లోకి వచ్చాం. నీకు పిల్లలా అని అడిగింది. నా కప్పటికే నెల తప్పింది. మా మాధవి కడుపున పడిందన్న మాట! ఆ సంగతే చెప్పాను.

తనకు పిల్లలంటే చిరాకు అంది. పిల్లలు పుట్టితే అందం పోతుందట. ఎందుకనో నా కా మాట రుచించలేదు.

సావిత్రికి తను అందగత్తెననే గర్వం జాస్తి. ఆ గర్వం ఆమె నడకలోనూ నవ్వులోనూ, పెదవి విరుపులోనూ, ఈ విసురులోనూ, కళ్ళ వాల్చటంలోనూ, క్రీగంట చూచే చూపుల్లోనూ ప్రస్ఫుటంగా కనిపిస్తుంది. ఇప్పుడే కాదు, కాలేజీలో చదువుకుంటున్న రోజులనుంచి కూడా ఇంతే! కాలేజీ కంతటికీ తనంత అందగత్తె లేనట్లు మాట్లాడేది. నిజానికి ఆమె చాలా అందగత్తే! కాదనను. అయితే, అందగత్తె ననే ఆ గర్వం, మిడిసిపాటూ అంటే మాత్రం నాకు తగని ఒళ్ళుమంట. అందువల్లే మొదటినించీ సావిత్రి అంటే నాకు స్నేహభావం లేదు. కని

[illegible] ఒంటికి తెలియనివ్వేదాన్ని [illegible]టు.

[illegible] ఫ్లాట్ తో రెండు [illegible] డ్రింక్స్ తెప్పించింది. డ్రింక్ [illegible] [illegible] ఒంపుతో, చెయ్యి ఊపటంలో కూడా గర్వం, దర్పమూ. ఆ చిల్లర కూడా ఎక్కువేం కాదు. దానికి మరో రెండు డ్రింక్స్ కూడా వస్తాయి. నా ముందు [illegible] ప్రతినాన్ని ప్రదర్శించటానికే చిల్లర వద్దన్నదేమో అని అనుకున్నాను [illegible]

[illegible] ఉండలేదట. తను [illegible] అడిగితే ప్రాణాలు కూడా ఇచ్చే[illegible] త్వరలోనే వాళ్ళ మకాం గుంటూరునుంచి మద్రాసుకు మార్చబోతున్నారట.

మేం కూడా గుంటూర్లోనే ఉంటున్నాము అని చెప్పాను.

"గుడ్ — మీరూ గుంటూరేనా? మేం ఈ మధ్యనే గుంటూరుకు కొత్తగా వచ్చాంలే!" అంది.

"మరెప్పుడూ ఎక్కడా కనిపించలేదేం?" అని అడిగాను. అలా అడిగిన తరవాత ఇంత తెలివి తక్కువ ప్రశ్న ఎందుకడిగానా అనిపించింది.

"మేం ఎక్కడికెళ్ళినా కార్లోనే వెళ్తాం. నీ కెక్కడ కనిపిస్తాం?" అని, నన్నొక పల్లెటూరి మొద్దును చూచినట్టు చూచి, ఎకసకా నవ్వింది.

ఆ నవ్వుకూ, ఆ టెక్కు చూపుకూ నాకు ఒంటికి కొత్త[illegible] కారం రాసుకున్నట్లనిపించింది.

తర్వాత తనే చెప్పింది: మద్రాసులో కొత్తగా ఏదో వ్యాపారం పెట్టబోతున్నారట. అందుకని ఇక్కడ గుంటూర్లో ఉన్న ఆస్తిపాస్తులన్నీ అమ్మేయబోతున్నారట. మద్రాసులో ముప్ఫైవేల రూపాయలు పెట్టి ఒక బంగళా కూడా కొనబోతున్నారట.

ఇలా ఎన్నో కబుర్లు చెప్పింది. ఆమె చెప్పిన ప్రతి సమాచారంలోనూ, పలికిన ప్రతి మాటలోనూ ఆమె దాబుదర్పాలే ప్రతిఫలించాయి. ఆమె మాటలు విన్న కొద్దీ ఆమె పట్ల నాకు తెలియకుండానే ఒక శత్రుత్వభావం పుట్టుకొచ్చింది.

ఇంతలో గుంటూరు వెళ్ళే రైలు వచ్చింది. నేను ఎంత చెప్తున్నా [illegible]ండా టి. సి. తో చెప్పి నా మూడో తరగతి టిక్కెట్టు మొదటి తరగతికి మార్పించింది.

రైల్లో కూర్చున్నాక 'షెల్' [illegible] [illegible]ట్టింది 'షెల్' [illegible] [illegible]

చందమామలాగా వెలిగిపోతూంది. ఆమె శరీరంలోని ఒంపుసొంపులు స్పష్టంగా కనిపించాయి. [illegible] పడుపు [illegible] ఒంపు [illegible] ప్రస్ఫుటత [illegible] అరువైన శరీర [illegible] [illegible]క్కకు వెర్రెత్తించే 'కర్వ్స్'. గుప్పెట్లోకి సరిపోకుండా, అరిచేతి వెడల్పుకు [illegible] దాటిన [illegible]!

సాటి స్త్రీ అందచందాలు చూచి అసూయతో భగభగలాడిపోయే మన [illegible] ఎందుకంటే, నేను [illegible] అందగత్తెలతో [illegible] దాంతో [illegible] ఫ్రెండ్స్ అందరూ [illegible] అంద [illegible]చేవాళ్ళు. అసలు [illegible]నే సావిత్రి పట్ల నాకు తెలియకుండానే ఒక విధమైన స్పర్ధ నాలో [illegible]

సావిత్రి శరీరం [illegible] ఉన్న ఒక [illegible] లేవు. [illegible] ఆభరణాలు, ఆకర్షణ[illegible]!

సావిత్రి గమనించకుండా, ఎదురుగుండా అద్దంలో కనిపిస్తున్న నా ఆకారాన్ని చూసుకున్నాను. నలిగిపోయిన చీర. రేగిపోయిన జుట్టు, వాడిపోయిన మొగం.

కోటి కాంతులతో వెలిగిపోతున్న సావిత్రి ముందు ఆముదపు దీపం లాగ ఉన్నాను. కళ్ళు మిరుమిట్లు గొలిపే గొప్ప అందంతో, నిలువెల్లా తొణికిసలాడే యౌవన సంపదతో, ఒక యువరాజ్ఞి ఠీవితో గర్వంగా ఉన్న సావిత్రితో నా ఆకారాన్ని పోల్చుకుంటూ [illegible] యంతో ఈర్ష్యతో ఉడికిపోయినట్టు నాకు బాగా గుర్తు!

ఏమీ మాట్లాడకుండా తలవంచుకుని ఇలా ఆలోచిస్తున్న నన్ను చూచి స్నేహపూర్వకంగా నా భుజం మీద చెయ్యి వేసి, "ఏమిటి, కమలా, అలా సీరియస్‌గా ఆలోచిస్తున్నావు? ఇదివరకెంతో హుషారుగా ఉండేదానివి. ఇప్పుడేమిటి ఇంత 'డల్'గా ఉన్నావు? మీ వారు నిన్ను సరిగ్గా చూడటం లేదా?" అని ఆప్యాయంగా అడిగింది.

నన్ను ఎగతాళి చెయ్యటానికే, 'మీ వారు సరిగ్గా చూడరా?' అని అడిగి ఉంటుందని ఎందుకో నా కనిపించింది. అలా అనిపించగానే నాలో కోపం బుసలు కొట్టింది. [illegible] తారాడాయి. ఆమె [illegible] గర్వశత్రువుగా కనిపించింది. ఇంత గర్విష్ఠి మనిషి మీద ఒక దెబ్బ తీయాలి! ఆ అవమానంతో ఆమె తల క్రుంగిపోయేటట్టు చెయ్యాలి! ఎలా? ... ఈ మధ్య 'మా

రేజర్‌వల్ల కలిగే చర్మగాట్లు, సరిగా
తెగని రోమ మొదువల్ల అవమానం
భరించండి లేక...

ఏన్ ఫ్రెంచ్
హెయిర్ రిమూవర్ వాడి
చర్మాన్ని పట్టులా కోమలంగా
ఉంచుకోండి

క్షౌరమా?—అది కేవలం పురుషు[illegible] కోసం! క్షౌరం వల్ల చర్మం మీద గంట్లు పడటమే కాకుండా రోమములు దట్టం[illegible] దుబ్బు[illegible] తిరిగి పెరుగుతాయి ఎంత మోసం! దానికి బదులు కోమలాంగుల సుకుమారమైన పద్ధతిలో రోమములను క్రీముతో తీసి వేయండి మృదువైన ఏన్ ఫ్రెంచ్ హెయిర్ రిమూవర్‌ను రాయండి కొంత సేపు ఆగండి, తరువాత దానిని అనవసరమైన రోమములతో సహా తుడిచి వేయండి. అది చర్మం అడుగున పని చేసి చర్మాన్ని చాలా తరబడి పట్టువలె నున్నగా ఉంచుతుంది. ఎంత లావణ్యమైన పద్ధతి! [illegible] లాగానే!! కనుక క్షౌరాన్ని మానండి. ఏన్ ఫ్రెంచ్ హెయిర్ రిమూవర్ వాడండి.

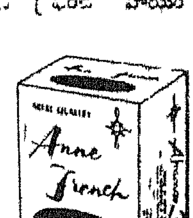

ఏన్ ఫ్రెంచ్ హెయిర్ రిమూవర్
అనవసరమైన రోమముల నుండి
విముక్తి కి [illegible] క్రీము
రెండు సైజులలో లభించును 40 గ్రా. & 75 గ్రా.

Licensed user of TM Geoffrey Manners & Co Ltd

126 HR 242 Tel

స్నేహితురాలు అరుణ కనిపించి సావిత్రి గురించి చెప్పిన సంగతులు గుర్తు కొచ్చాయి.

అప్పుడు నేను దీనంగా మొగం పెట్టి ఇలా అన్నాను:

"అవును, సావిత్రీ! మా వారు నన్ను సరిగ్గా చూడటం లేదు. నా జీవితంలోకి నాలుగు పైప్రాలనించీ చీకటి మూసింది ఆయ నొక టక్కులాడిని ఉంచుకున్నారు. దాని మోజులో పడి నన్ను నానా బాధలు పెట్టుతున్నారు. దానికి ఇల్లంతా దోచి పెట్టుతున్నారు. నాకు క్షయరోగమని లేని రోగాన్ని అంటగట్టి, నాకు విడాకు లిచ్చేసి ఆ శని ముండను పెళ్లిచేసుకుంటా నని అందరికీ చెప్పుతున్నారు. లక్షణంగా సాగుతున్న వ్యాపారాన్ని అమ్మేసి, దానితో మద్రాసు లేచిపోతాన్నా మంటున్నారు. మా పుట్టింటి వా రిచ్చిన పొలం అమ్మేసి డబ్బు తీసుకుని వస్తే గాని ఇంట్లోకి అడుగు పెట్టవద్దని తన్ని తరిమేశారు..."

నేను చెప్పుతున్న మాటలు వింటున్న సావిత్రి మొగం కళాహీనంగా మారి పోయింది. అప్పటిదాకా ఉన్న ఆ గర్వం, మిడిసిపాటూ ఏమయిపోయాయో! ఆమె మొగంలో విషాదపు ఛాయలు తార ట్లాడాయి. నే నాశించింది కూడా అదే!

"అయితే, ఇప్పుడు నీవు ఏలూరునించా వస్తున్నావు?" అని మెల్లగా అంది.

"అవును, సావిత్రీ, అక్కడ మా వా ళ్ళిచ్చిన పొలాన్ని బేరం పెట్టి అడ్వాన్సు తీసుకొని వస్తున్నాను."

కాసేపు ఎవరూ మాట్లాడలేదు. రైలు చక్రాల మోత ఆనందంతో వేస్తున్న మద్దెల దరువుల్లాగా కాసేపు, గుండెల్లో తాకే సమ్మెటపోట్ల లాగా కాసేపు అనిపిస్తూంది.

మళ్లీ నేనే అన్నాను: "అది శని లాగా ఆయన్ని పట్టుకుంది. నా కాపురంలో చిచ్చు పెట్టింది. ఇలా ఎందర్నో అరి పేసిందట. ఎన్నో కాపురాలలో నీళ్ళు పోసిందట. ఇంతమంది ఉసురు ఊరికే పోతుందా? ఇంత కింత అనుభవిస్తుందిలే పాపిష్ఠి ముండ!"

"తప్పకుండా అనుభవిస్తుంది. ఈ జన్మకే కాదే, జన్మజన్మలకీ అనుభవి స్తుంది" అని దీర్ఘంగా నిట్టూర్చింది.

మళ్లీ గుంటూరు వెళ్లేవరకూ మాట్లాడలేదు. రైలు దిగిపోయే ముందు మీ ఆయన కేం వ్యాపారం అని అడిగింది. పొగాకు వ్యాపారమని చెప్పాను. బ్రాడీపేటలోనా మీ రుంటూన్నది అని అడిగింది. అవునని చెప్పాను.

ఆ రాత్రికి మా వారికి ఈ విషయా లన్నీ చెప్పాను. నేను ఏలూరునించి తీసు కొచ్చిన పంట డబ్బును అలమార్లో పెట్టుతూ, "అయితే, నన్ను పొగాకు వ్యాపారస్థుణ్ణి చేశావన్న మాట!" అని పకపకా నవ్వారు.

* * *

ఆ సంఘటన నా స్మృతిపథం నుండీ పూర్తిగా మాసిపోయింది. ఆ నాడు సావిత్రితో అన్న మాటల్ని తరవాత పూర్తిగా మరిచిపోయాను. ఇన్నేళ్ల తరవాత మళ్లీ సావిత్రి అంటే గాని గుర్తు రాలేదు. ఆశ్చర్యకరమైన విషయ మేమిటంటే, సావిత్రికి ఇంతకాలానికి కూడా ఆ మాట లెలా గుర్తున్నాయి!

ఇలా నా ఆలోచనలో నేనుంటే, సావిత్రి శూన్యంలోకి చూస్తూ ఏదో దీర్ఘంగా ఆలోచిస్తూంది. అలా ఏ శూన్య లోకాల్లోకో చూస్తూనే తనలో తాను అనుకుంటున్నట్టుగా ఇలా అంది

"ఆ రోజు నాతో ఎందు కలా అబద్ధం ఆడావు, కమలా? నేను పతనమయి పోయా నని నీ కప్పటికే తెలుసునన్న మాట నన్ను దెప్పి పొడవటానికే నీ వా రోజు ఆ కథను సృష్టించి చెప్పి ఉంటావు. అవునా? కాని, నే నే పరిస్థితుల్లో ఆ పతనావస్థకు వచ్చానో నీకు తెలియదు. కాని, ఒక్క సంగతి నీకు — నీకే కాదు చాలా మందికి తెలియదు. ఏ ఆడదీ కావాలని తన నాశనాన్ని తానే కోరుకోదు విధి ఎదురు తిరిగితేనే పతనమవుతుంది. నా విషయంలో విధి ఎదురుతిరగకుంటే? అకస్మాత్తుగా మా నాన్న వ్యాపారం దివాలా తీయటం, ఆయన విషం తాగి చనిపోవటం, ఉన్న ఆస్తిపాస్తులు, కొంపా గోడూ, ఆఖరికి ఇంట్లో ఉన్న చిల్లర సామాను సహితం అప్పుల వాళ్ళు తీసుకొని పోవటం, అమ్మకు జబ్బు చెయ్యటం, పస్తులతో అవస్థలు పడలేక అమ్మకు వైద్యం చేయించాలని ఉద్యోగం కోసం నేను ప్రయత్నించటం, ఉద్యోగం ఇస్తానని ఆశచూపి ఒక నీచుడయిన ఆఫీసరు నా శీలాన్ని కబళించటం, ఆ ఉద్యోగం వారం రోజులకే పోవటం ... అది, కమలా, నా పతనం అది!

నీ వా రోజు ఆ అబద్ధం ఆడకుండా ఉంటే, ఆ కట్టుకథను చెప్పకుండా ఉంటే — నా జీవితం ఈ నా డిలా ఉండేది కాదు, ఇంత నాశనమయి ఉండే దాన్ని కాను; డబ్బుకోసం, ఆ శనికోసం నా ఒళ్ళు అందరికీ అమ్ముకుని, ప్రతి ఫలంగా వా ళ్లిచ్చిన రోగాలను నా ఒంట్లో దాచుకుని, రోగాల పుట్టనయి, పుచ్చి పోయి, కుళ్లిపోయి ఈ ఆస్పత్రిలో, ఇంత హీనస్థితిలో ఇలా పడి ఉండేదాన్ని కాను. అదిమాత్రం నిజం, కమలా, నిజం.

"అసలు నీ వా రోజున నాకు కనిపించ ఉండకపోతే — నేను పతితనని తెలిసి కూడా నన్ను త్రికరణ శుద్ధిగా ప్రేమించి పెళ్లిచేసుకుంటానని ముందుకు వచ్చిన శేఖర్‌తో మద్రాసు వెళ్లిపోయి ఉండేదాన్ని, పెళ్లిచేసుకుని ఉండేదాన్ని. నేనూ నీలాగే ఒక ఇల్లాల్ని అయి ఉండేదాన్ని, నీలాగే ఏ కూతురుకోసమో, కోడలికోసమో ఇలా అనుపత్రికి వచ్చి ఉండేదాన్ని. కాని, నీ వలా జరగనీయలేదు. ఆ కట్టుకథను చెప్పావు. నా సంగతులన్నీ—పొగాకు వ్యాపారం చేస్తున్న శేఖర్‌తో నా ప్రేమ (దాన్ని మీరు 'ఉంచుకోవటం' అంటారులే), అతని భార్య క్షయరోగంతో బాధపడుతూ ఉండటం, ఆమెకు విడాకు లిచ్చి, నన్ను పెళ్లి చేసుకొనటానికి అతను సంసిద్ధు డవటం, మేం మద్రాసుకు వెళ్లిపోయే ప్రయత్నాల్లో ఉండటం — ఇవన్నీ నీకు తెలిసి ఉంటాయి. నీకు తెలిసిన విష యాన్ని అచ్చం నీ కథలాగే, వినే వాళ్ళు నమ్మేటట్టుగా చెప్పావు. నేనూ నమ్మాను. నీవు చెప్పిందంతా నిజమే అనుకున్నాను. శేఖరే నాతో అబద్ధాలు చెప్పా డను కున్నాను. నా స్నేహితురాలు పచ్చని సంసారంలో ఆరని చిచ్చు నేనే పెట్టు తున్నాను అనుకున్నాను. నీ ఇల్లు కూల దోసి నే నందులో ఇల్లు కట్టుకోబో తున్నాను అనుకున్నాను. నీకు నేను ద్రోహం చేస్తున్నాను అనుకున్నాను. ఏ జన్మలోనో తెలియక నీ జంటల్ని విడదీసి ఆ పాపం మూట కట్టుకున్నానో, అందుకే ఈ జన్మలో ఈ నికృష్టపు బ్రతుకు బ్రతుకుతున్నాను. మళ్లీ ఈ జన్మలో తెలిసి తెలిసి మిమ్మల్ని విడదీసి, (అందులోనూ నీవు నా స్నేహితురాలవు) మళ్లీ ఈ పాపాన్ని మూటకట్టుకొని వచ్చే జన్మలకు కూడా ఈ నికృష్టపు బ్రతుకు బ్రతక దలుచుకోలేదు. అందు కనే ఆ రాత్రికి రాత్రి ఎవరికీ తెలియ కుండా మళ్లీ రైలెక్కాను. శేఖర్ నాకోసం వెతుకుతాడని తెలుసు. నా ఆచూకీ అతనికి తెలియకుండా ఊరు తరవాత ఊరు మారాను. ఎన్నో చేతులు మారాను. ఆఖరికి ఇదిగో, ఈ స్థితికి చేరుకున్నాను.

నీవు చెప్పింది అబద్ధమని నా కెవరి ద్వారా తెలిసిందో తెలుసా? శేఖర్ ద్వారా. ఎప్పటికి తెలిసిందో తెలుసా? నేను సర్వ నాశన మయిన తరవాత, నే నీ కుళ్ళులోంచి బయటికి రాలేనంతగా కూరుకుపోయిన తరవాత ..."

సావిత్రి ఉండి ఉండి భోరున ఏడ్చింది అలా కొన్ని నిమిషాలసేపు ఏడ్చి, ఏడ్పును ఆపుకుంటూ మళ్లీ ఇలా అంది:

"నే నీ ఇరవై సంవత్సరాలనుంచి ప్రతి రాత్రీ ఒక విషయాన్ని గురించి తీవ్రంగా ఆలోచిస్తున్నాను. అదేమిటో తెలుసా? నీ వెందు కిలా చేశావని, ఆ రోజున నాతో ఆ అబద్ధం, ఆ కట్టుకథ ఎందుకు చెప్పావని? నీ వెందుకు చెప్పినా అవవలసిందంతా అయిపోయింది. ఇంకేం మిగల్లేదు. అంతా అయిపోయింది! సర్లే, ఇక వెళ్ళు, కమలా! పాపం, నీ కోసం నీ కూతురు కాబోలు ఎదురు చూస్తూ ఉంటుంది."

నే నేం చెప్పను? ఆ రోజు నా విష యంలో చెప్పిన అబద్ధం, ఈ రోజు నా కూతురు విషయంలో నిజమయిందని చెప్పనా? ఇప్పుడు నేనేం చెప్పినా ఆమె బాధను పెంచినదాన్నే అవుతాను. రేపు ఎప్పుడయినా వచ్చి నేను చేసిన పనికి ఆమె క్షమార్పణ వేడుకోవాలి.

నేను వెనక్కి తిరిగాను.

"నీకు తెలియని విషయం ఇంకోటి ఉంది, కమలా? అది నాకీ మధ్యనే తెలిసింది. నాకు ఉద్యోగ మిస్తానని చెప్పి మొదటి సారిగా నా శీలాన్ని కబళించి, నన్ను మలినం చేసిన ఆఫీస రెవరో తెలుసా? శ్రీ రాజశేఖరంగారు — నీ భర్త!" ❋